

Allan Dean Foster
GALINGŪJŲ PALIKIMAS
Mokslinis fantastinis romanas ir
apsakymai

Našlaitis Flinksas užgrūdintas kovoje už būvį. Tapęs gidu Plaštakės planetoje dviems paslaptینگoms asmenybėms, netikėtai įsivelia į seniai išnykusios *taraimų* civilizacijos artefakto paieškas...

Iš anglų kalbos vertė NOMEDA BERKUVIENĖ
Kaunas 2000

Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
177 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Allan Dean Foster - THE TAR-AIYM KRANG
New York, Ballantine books, 1978

Copyright © by Allan Dean Foster, 1972

Cover art copyright © by Ron Walotsky, 1991

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2000
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

Turiny

Allan Dean Foster
GALINGUJŲ PALIKIMAS

Ursula Le Guin
VĒRINYS

Robert Sheckley
ŠALIN RANKAS!

Robert Sheckley
MINTIES KVAPAS

Pastabos

Allan Dean Foster

GALINGŪJŲ PALIKIMAS

Pirmas skyrius

Flinksas buvo padorus vagis, mat vogdavo tik iš sukčių. Ir tai tik tuomet, kai šito žūt būtinais prireikdavo. Nors, tiesą sakant, gal ir nežūt būtinais. Bet jis stengėsi. Jo etika buvo lengvai prisitaikančio prie aplinkinės terpės pobūdžio. O kai žmogus gyvena vienas ir dar nėra sulaukęs nė septyniolikos metų, dėl tokių dalykų tenka daryti tam tikras nuolaidas.

Galima būtų ir paprieštarauti - jeigu Flinksas panorėtų klausytis (be galo maža tikimybės), jis išgirstų, kad sprendimas, kam prilipinti sukčiaus etiketę, o kam ne yra, klaikaus totalitarizmo pasireiškimas. Filosofas supratingai linktelėtų pritardamas pastarajam teiginiui. Flinksas negalėjo sau leisti tokios prabangos. Etiką jam diktavo kova už būvį, o ne abstrakcijos. Ir didžiai jo garbei reikia pasakyti, kad vaikas įstengė, kiek įmanoma, likti visuotinai priimtos pasaulinės moralės pozicijose. Beje, už tai jis turėjo dėkoti atsitiktinumui.

Šiaip jau didžiąją savo pajamų dalį jis užsidirbdavo sąžiningai. Tai nulėmė ne tik pasiūla, bet ir paprasčiausias sveikas protas. Pernelyg klestin-tis vagis visuomet patraukia nepageidautiną dėmesį. Ir galų gale ima veikti "atatrunkos suma-žinimo dėsnis", pritaikytas nusikalstamai veiklai.

O be to, Dralario kalėjimai buvo pagarsėję savo nesvetingumu.

Gerų vietų, kur klajojantys žonglieriai, mene-streliai ir panašūs asmenys galėtų demonstruoti savo talentus, mieste buvo ribotas skaičius. Kai kurie iš jų gerokai pranokdavo kitus. O jam, ganėtinai jaunam, pavyko gauti vieną iš geriausių vietelių tik senosios Motušės Mastifos atkaklumo ir sumanumo dėka. Ji nuo vaikystės užėmė jam nedidelę pakylą greta savosios krautu-vėlės, kitus energingus cirkininkus nuvydama riksmomis arba šūviu, priklausomai nuo aplinky-bių ir į pasirodymų vietą pasikėsinusio konku-rento jėgos. Motušė Mastifa, aišku, buvo netik-ras vardas, bet visi ją vadino būtent šitaip. Flink-sas irgi. Dralario turgavietėse tikri vardai bei pavardės buvo vartojami labai retai. Pastarieji ne itin pagelbėdavo ko nors ieškant, o be to, juos labai mėgo mokesčių rinkėjai. Todėl kiek-vienas naujas gyventojas kaipmat gaudavo jam labiausiai tinkantį vardą. Pavyzdžiui, Motušė

Mastifa turėjo stulbinančio panašumo į žemiškąjį to paties pavadinimo šunų veislės atstovą. Šis vardas buvo duotas juoko dėlei; nors buvo priimtas suraukta mina, bet prilipo visam laikui. O dygus jos būdas puikiai papildydavo fizinį panašumą.

Flinksas buvo našlaitis. Tikriausiai per prievartą, kaip ir daugelis panašių į jį. Ir visgi tiksliai niekas nieko nežinojo. Jei tuo metu pro vergų aptvarą nebūtų ėjusi Motušė Mastifa ir nebūtų dirstelėjusi tam tikra kryptimi, ji niekad nebūtų jo pastebėjusi. Dėl kažkokių priežasčių, kurių ji ir pati niekad iki galo nesuvokė, moteris nusipirko jį, užaugino ir berniukui ūgtelėjus nukreipė jį mokytis amato. Laimė, artistiniai jo sugebėjimai atsiskleidė labai anksti, drauge su kitais, ganėtinai savitais talentais. Todėl amato pasirinkimo problema išsisprendė savaime. Jam buvo būdingas ypatingas, nors ir šiek tiek niūrokas pastabumas, todėl jis tapo pačiu geriausiu savo paties mokiniu. Ir labai gerai, nes vyresnieji artistai jo akivaizdoje visuomet tapdavo nervingesni, negu reikia, o nenorėdami to pripažinti paskelbdavo, jog jis netinkamas mokslams, palikdami Flinksą savo paties žiniai.

Motušė Mastifa gana anksti įkalė jam, jog nepriklausomybė Dralare visuomet buvo šis tas reikš-

mingesnio už neapčiuopiamą sąvoką. Nepriklausomybė buvo turtas, nepaisant to, kad jos neįsikiši į kišenę arba krepšį, todėl reikia ją vertinti. Ir visgi, kai Flinksas pasinaudojęs Motušės Mastifos žodžiais išsikraustė gyventi atskirai, liūdesys ilgam prie jos prilipo, tarytum naujas dažų sluoksnis. Bet ji niekada jam šito neparodė bijodama pasirodyti silpna. Nei žodžiais, nei veido išraiška. Jis buvo stumiamas į gyvenimą su meile, bet tvirtai. Juk Motušė žinojo, kad mirtis ją gali aplankyti bet kurią akimirką, ir norėjo, kad jo gyvenimą šis įvykis užgautų kuo mažiau.

Flinksas vėl pajuto širdyje nestiprų tarytum pasaldinto zondavimo sukeltą dilgtelėjimą, kai pagalvojo, kad Motušė Mastifa yra jo įmotė, o ne tikra motina. Jo tėvas buvo atsitiktinumas, o gautas palikimas - sėkmė. Apie tikrus savo tėvus jis nežinojo nieko, nežinojo to nė aukcionatorius. Jo kortelėje baltų dėmių buvo netgi daugiau negu paprastai, ji neskelbė nieko, netgi elementariausios kilmės. Mišrūnas. Apie tai bylojo ilgi rusvai oranžiniai plaukai ir gelsva oda. Jo našlaitystės priežastis amžiams liks nežinoma kaip ir tėvų veidai. Jis leido miesto gyvenimo srautui plūstelėti į smegenis, kad užgožtų nemaloniais mintis.

Vienas turistas, įžvalgesnis už kitus savo kolegas, sykį pastebėjo, kad ėjimas per didžiulį centrinį Dralaro turgų prilygsta stovėjimui audringos jūros pakrantėje lyžčiojamam geometriškai kantrių bangų. Jūros Flinksas niekada nematė, todėl ir šis palyginimas jam liko neaiškus. Plaštakėje apskritai buvo mažai jūrų ir jokių vandenynų. Tik galybė akinančiai žydrų ežerų, greta kurių visi kiti melsvi daiktai atrodė tik apgailėtinas pamėgdžiojimas.

Planeta neįtikėtina sparčiai išsiveržė iš paskutiniojo ledynų periodo. Staigiai mažėjantys ledai tarytum raupsai paliko jos paviršiuje daugybę žymių: glotnių lazurito spalvos ežerų, tvenkinių, bei didžiulių vandens telkinių. Beveik kasdien pliaupiantys lietūs palaikydavo atsitraukiančių ledynų paliktą vandens lygį. Dralaras įsikūrė retai pasitaikančioje sausoje lygumoje; geras drenažas, ne tokios dažnos liūtys, o tuo pačiu ir purvynų nebuvimas buvo viena iš pagrindinių miesto augimo priežasčių. Pirkliai galėjo pardavinėti čia savo prekes, o amatininkai galėjo statyti dirbtuves nesibaimindami, kad lietūs jas nuplaus po kelis kartus per metus.

Vandens cirkuliacija Plaštakėje irgi skyrėsi nuo

Šio reiškinių kitose čelankso tipo planetose, visu kuo kitu labai panašiose į Flinkso tėvynę. Dykumos negalėjo susidaryti, nes nebuvo kalnų grandinių, kurios užtvirtų kelią nuo drėgmės apsunkusiam orui. Okeaninių baseinų nebuvimas bei bendri paviršiaus nelygumai taip ir nesuteikė šanso stambios vandens sutekėjimo sistemos atsiradimui. Upių Plaštakėje buvo be galo daug kaip ir ežerų, tačiau jos dažniausiai buvo siauros ir trumpos. Todėl vanduo planetos paviršiuje pasiskirstė gan tolygiai, išskyrus dvi dideles ledo kepures ašigaliuose ir stambių ledynų likučius žemynuose. Plaštakėje driekėsi didingos žemiškosios prerijos su spygliuočiais medžiais vietoje kukurūzų.

Poliritmiški įvairiausiomis tūkstančių pasaulių prekėmis prekiaujančių pardavėjų rečitatyvo siūbčiojimai sudarė ryškų kontrastą ganėtinai tolygiam minios gaudesiui bei murmesiui. Flinksas praėjo pro pažįstamą galanterijos krautuvėlę ir į slaptą jos savininko šyptelėjimą atsakė tokiu pat trumpu šypsniu. Šis gerbiamas augalotas vidutinio amžiaus blondinas ką tik pardavė porą *durfarko* kailio striukių dviems ryškiai apsitaisiusiems atvykėliams iš kitos planetos... triskart brangiau, negu jos buvo vertos. Flinkso galvoje tingiai iškilo dar vienas posakis: "Tie, kurie

atvyksta į Dralarą neketindami pirkti kailio, vis vien neišvengiamai jį nusiperka”.

Tokie dalykai nepažeidė gerai apgalvotų Flinkso etikos postulatų. Čia nebuvo vagystė. *Caveat emptor*. Kailiai ir augalinis pluoštas, mediena ir vanduo - visa tai ir buvo Plaštakė. Argi galima iš pomidoro pavogti sėklytes? Pardavėjas buvo laimingas, kad pardavė, pirkėjai džiaugėsi pirkiniu, o įplaukos vis vien atiteks miesto išlaidybių buities pagerinimo priemonių arba kyšių pavidalu. Be to, kiekvienas atvykęs, galintis sau leisti atkelti į Plaštakę, laisviausiai gali, po paraliais, ir mokėti tiek, kiek reikalauja čionykštės kainos.

Ši planeta buvo gan atvira. Čia tebegyvavo monarchija, gerokai senesnių planetos laikų atavizmas. Istorikai laikė šią planetą keista ir tyrinėjo ją, turistai manė, jog ji spalvinga, ir fotografavo ją, ir ji tik oficialiai baugindavo savo piliečius. Plaštakė buvo staigiai ir be pasirengimo įstumta į tarpžvaigždinio gyvenimo kūrimą, tačiau šį sunkų periodą ji ištvėrė gan neblogai, ką greitai išsiaiškino nepasiturintys keliaujantys kultūrtregeriai. Tačiau planetoje, kur pagrindinę čionykščių gyventojų masę sudarė klajojančios gentys, sekančios paskui tokias pat klajojančias kailinių gyvulių bandas, kurie netekę savųjų kailių tap-

davo labai aršūs, taigi tokioje planetoje atstovaujamoji vyriausybė būtų be galo nepatogi. O bažnyčia, savaime aišku, nesikišo. Netgi patarėjai nelaiškė savęs sudėtine vyriausybės dalimi, taigi nė nemanė piršti tokios nuomonės kitiems. Demokratijai dar teks palūkėti, kol Plaštakės klajokliai leisis suskaičiuojami, sunumeruojami, suindeksuojami ir įtraukiami į kartotekas, o šis reikalas dar atrodė neįtikėtinais tolimas. Buvo žinoma, kad Karališkasis Surašymų Biuras kasmet spausdindavo veikiau išgalvotus, o ne tikslus skaičius.

Labiausiai planetoje klestėjo prekyba miško produkcija, kailiais bei turizmas. Ir amatai. Bekraščiuose planetos miškuose knibždėte knibždėjo visų įsivaizduojamų rūšių kailiniai padarai (ir keleto neįsivaizduojamų). Netgi vabzdžiai buvo gauruoti, kad prisidengtų nuo vandens gausos. Miškingose žemėse augo pagrindinės kietosios ir minkštosios medienos rūšys, tarp jų ir daugelis unikalių bei dar nesuklasifikuotų atmainų, pavyzdžiui periodiškai sunykstanti medžio pintis. Kai Plaštakėje buvo kalbama apie "grūdus", jie neturėdavo nieko bendro su miltais. Gigantiškuose ežeruose veisėsi žuvys, kurias tekdavo žvejoti iš modifikuotų baržų, kiborgų užmetamomis meškerėmis. Buvo plačiai kalbama, jog iš visų

Galaktikos planetų tik Plaštakėje tikros, ne dirbtinės *pisces*⁽¹⁾ turėjo pakankamai šansų parsigabenti namo žveją, o ne atvirkuščiai. Savo ruožtu, medžiotojai dar tik pamažu atradinėjo šį potencialių planetos galimybių aspektą... daugiausiai todėl, kad tie, kurie patraukdavo į bekraščius miškus nepasirengę, atgal nebesugrįždavo.

Dralaras buvo sostinė ir kartu pats didžiausias planetos miestas. Palankių galaktinių koordinatų ir sumanios vienas kitą keičiančių karalių mokesčių politikos dėka jis dabar tapo tarpžvaigždiniu atsiskaitymu, prekių mainų bei komercinių sandėrių punktu. Visi stambūs finansų namai turėjo čia bent jau štabo filialą, prašmatnesnes atstovybes palikdami "civilizuotesnėms" planetoms. Monarchas ir jo valdininkai buvo tik nominaliai korumpuoti, karalius rūpinosi, kad represyvios taisyklės bei nuostatos nesmaugtų liaudies. Tiesa, šitaip jis elgėsi visai ne iš meilės prastuomenei. Tiesiog tokia politika buvo palanki verslui. O jei nebūtų verslo, nebūtų ir mokesčių. Kai nėra mokesčių, nėra ir vyriausybės. O jeigu nėra vyriausybės, nėra ir karaliaus. Tokios padėties dabartinis monarchas, jo Sausiausioji Didenybė Karalius Deve Nogas Na XXIV, iš visų jėgų stengėsi išvengti.

Be to, Dralaras turėjo ypatingą kvapą.

Greta vietinių gyventojų Dralare verslu užsiiminėjo pusšimčio kitų protingųjų rasių atstovai. Pastovaus gyvenimo lygmens šiame komercijos telkinyje palaikymui reikėjo fantastiškos įvairovės organinių degalų. Todėl patį centrinį turgų juosė begalinė užkandinių, autovirėjų bei restoranų eilė, sudaranti tarytum vieną didžiulę ištisinę virtuvę. Galutinė šių įstaigų skleidžiamų aromatų kombinacija susiliejo į nepakartojamą atmosferą. Rafinuotesnėse prekybos kryžkelėse tokios egzotiškos miazmos, kaip ir pridera, būdavo laikomos užrakintos. Tuo tarpu Dralare nebuvo jokio ozono. Kas vieniems atstojo duoną kasdieninę, kitiems buvo nuodai, o vienų delikatesai kitiems sukeldavo šleikštulį.

Tačiau kažkokie cheminio atsitiktinumo arba atsitiktinumų chemijos dėka garai taip puikiai susimaišydavo natūraliai drėgname ore, kad bet koks potencialiai kenksmingas poveikis išnykdavo. Likdavo tik nuolatos tvyrantis tirštas kvapas, kutenantis gerklę ir priverčiantis burnose nori nenori nuolatos kauptis seiles. Kiekvienas valandėlę pasėdėjęs turgaus centre ir uosdamas jo aromatus pasijusdavo tarytum po sočių pietų. Ne taip jau daug planetų šioje Galaktikos spiraloje turėjo tai, ką geriausiai tiktų pavadinti uosline reputacija. Tikra teisybė, kad gurmanai

atskrisdavo iš tokios tolybės kaip Žemė arba Procionas vien tik tam, kad pasėdėtų turgaus pakraščiuose ir sudalyvautų ilgose, audringose uodimo varžybose, kurių dalyviai stengdavosi atpažinti drėgno vėjelio atnešamų aromatų fragmentus.

Žiedinio maitinimo įstaigų priežastis buvo labai paprasta. Bet kuris verslininkas galėjo pasistiprinti turgaus pakraštyje, o paskui pasinerti į komercijos sūkurį nesibaimindamas dėl to, kad reikšmingą sandėrį nutrauks ūmai siūbtelėjęs aitrių dūmų, vadinamų *prego*, debesis, kuriuos skleisdavo degančios bano medžio malkos. Didžiąją dienos dalį didysis žiedas tarnaudavo neapsakomai gerai, tačiau pietų metu jo dėka turgui kur kas labiau negu paprastai tikdavo įžvalgus turistinis palyginimas su jūros potvyniais ir atoslūgiais.

Flinksas stabtelėjo prie senojo Kikės, saldu-mynų pardavėjo, prekystalio ir nusipirko pyragaitį su *tiksu*....

Pastabos

1. Pisces (lot.) - žuvys.
2. T.y. rojus.
3. Kosa - Pietų Afrikos bantu gentis.